TÉR IDENTITÁS

REKONSTRUKCIÓ

Bódiné Kersner Katalin Dla tézisfüzet 2013

Bevezetés

„Az identitás a célok és az élettapasztalatok forrása az emberek számára.”

Manuel Castells: Az identitás hatalma; Gazdaság, társadalom és kultúra (Gondolat-Infonia Kiadó, 2006 Budapest) 28.o.

Értekezésem célja az elmúlt évek tervezési tapasztalatának vizsgálata, bemutatása a tér identitásának rekonstrukciója tükrében. Tervezési munkáim illetve tanulmányaim során volt szerencsém különböző műemléki rekonstrukciós munkákkal foglalkozni. Volt, hogy pályázat formájában, (a Nemzeti Múzeum rekonstrukciós felújítása), volt, hogy meg nem valósult, de kidolgozott terv szintjén (mint a Budapesti Műszaki egyetem központi épületének földszinti rekonstrukciója, vagy a peterdi templom rekonstrukciója) vagy megvalósult munkák során (fertődi Esterházy kastély és a hozzá tartozó Bábszínház illetve Orangerie rekonstrukciója, illetve több családi ház átalakítása). Ezen feladatok megoldásainak keresése vezetett el a disszertációm témájának kifejtéséhez. Az elmúlt években több építészirodával volt lehetőségem együtt dolgozni, több kiemelkedő tervezőt ismerhettem meg. Azt tapasztaltam, hogy mára eléggé szerteágazóvá vált azon irányelvek sora, amelyeket a gyakorló építészek követnek a rekonstrukciós munkák során.

Általános érvényű persze a tény, hogy korunk elveszíti ragaszkodását a különböző tisztán definiálható irányoktól, ám még kialakulóban van, ha úgy tetszik definiálatlan az építész tervező hozzáállásának elméleti alapja a ma rekonstrukciójához. Dolgozatomban két tervezési munkán keresztül mutatom be az utat, melyet végigjárván kialakítottam egyfajta megközelítési módot a rekonstrukciós munkákhoz.

Sok szakirodalmi munkában találkoztam hasonló megközelítéssel, mégis alapvetően a társtudományok szemszögéből közeledtem a megoldás felé, a leírtak azonban még nem kerültek ilyen összefüggésben kimondásra.

A dolgozat első részében a teret, mint pszichológiai fogalmat vizsgálom, különös tekintettel az olyan helyzetekre, ahol megjelenik a tér maghatározása szocio-pszichológiai alapon, feltűnik egyfajta ’személyiségjegye’. Ennek a definíciónak a meghatározását egyértelműsítendő, összehasonlítom a használatban lévő társ-fogalmakkal, így helyezem kontextusba. A második részbe kifejtésre kerül az identitás fogalma, itt is különös tekintettel a téri aspektusokra, illetve az identitásképzési módokra. A harmadik részben szót ejtek a ma rekonstrukciós elveiről, ezek kialakulásáról, illetve arról, hogy az előbb definiált tér-identitás milyen módon rekonstruálható. A negyedik részben kifejtésre kerülnek azon identitáselemek, melyek mentén később bemutatom a tervezési munkákat ezen gondolatmenet tükrében.

Nagyon fontosnak tartom a társtudományokkal való folyamatos foglalkozást, de természetesen a dolgozatnak nem célja az erre vonatkozó teljes ismeretanyag bemutatása. Elkerülhetetlen az ismerete legalább azon szakterületeknek, melyek hatással vannak az emberek térszemléletére, téralakítási módszerére. Különösen vonatkozik ez a szociológia, szociálpszichológia, pszichológia és a regionális földrajz határterületeire. Ezen dolgozatnak célja alapvetően az, hogy a térbeliséget kutassa, annak új aspektusát. Elsősorban gyakorló építészként a téma alapvetően építész szemszögből való feltárása a követendő alapelv az erre épülő tervezési munkák bemutatatása előtt.

Zárszó

Dolgozatomban azt a problémát jártam körül, értelmezhető-e a tér identitása, és amennyiban a válasz igen, lehet-e ez a későbbi rekonstrukciós munkák elmélet alapja. Először a tér, mint pszichológiai fogalmat vizsgáltam, különös tekintettel arra, hogy fellelhetőek-e pszichológiai, szociológiai oldalai. A második fejezetben alapvetően az identitás fogalmát elemeztem a társtudományok szemszögéből, majd visszavetítve a tér fogalmára, egyúttal előrevetítve a rekonstrukció fogalmát is.

A tér-identitás elemeinek meghatározása után építettem fel azon elméletet, miszerint ha ezek a (nem véges számú) kategóriák vizsgálata mentén kialakul egyfajta építészeti karakter, akkor ez használható alap a létező épített terekkel való munkák során.

A következő fejezet rámutatott arra, milyen nagy motivációs erővel bír ennek az identitásnak a megléte, illetve meghatározása.

Az utolsó rész a két mestermunkán keresztül igazolja a fenti állításokat, illetve a definiált ösvényen haladva mutatja be a Peterdi templom rekonstrukciós munkáit, illetve a Magyar Nemzeti Múzeum komplex fejlesztésére kiírt pályázati munkát.

Összefoglalásként elmondható, hogy ez a módszer egy lehetséges alkalmazási technika lehet a gyakorlati rekonstrukciós munkákhoz.

Tézisek

1. Az épített tér szocio- fizikai tulajdonságokkal felruházott, így kutatható lélektani eszközökkel. Véleményem szerint alapvető tervezési koncepcióalkotási elv annak meghatározása, hogy a tér újra/át tervezése során milyen szerepet tölt be annak identitása, személyisége, humanizált nézőpontból.

2. Az épített téri környezet karaktere ne legyen kétséges, bizonytalanságot keltő, de ne legyen túlságosan evidens sem.

3. Az épített tér identitáselemeit nem szabad „kategorikussá” túlozni. Nem szükséges az egyes elemeket léptéktelenül felnagyítani, jelezve jelentőségüket és az építész azon álláspontját, miszerint az elemek fölé és alárendeltségi viszonyában feljebb található a többinél. A tér identitása idővel megváltozhat, de ez a folyamat a személyiség változásával párhuzamba állítva hasonló nehézségű, soktényezős folyamat.

4. A fent meghatározott tér-identitás elemeire bontható. Ezen identitás-elemek egyfajta rendszert alkotnak, mely rendszer részei folyamatos kölcsönhatásban állnak egymással. Az elemek a ’ Ki (is) vagyok én?’ kérdésre adott válaszokból kerülnek ki. Főbb kategóriái: a kötelezően figyelembe veendő elemek, a történetiségen alapuló elemek, a csoporthoz, közösséghez tartozást jelölő elemek, az érzelmi alapú környezeti elemek.